

۲۶. مروری بر عملکرد برنامه چهارم توسعه

در بخش فرهنگ

۵. تربیت بدنی و ورزش

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۳.....	مقدمه
۳.....	الف) ارتباط بخش تربیت بدنی و ورزش با سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی
۵.....	ب) بررسی شاخص‌های کلیدی و اهداف کمی
۱۲.....	نگاهی تحلیلی به برنامه چهارم توسعه از منظر تربیت بدنی و ورزش
۱۴.....	بررسی روند بخش تربیت بدنی و ورزش در زمینه اجرای احکام برنامه چهارم توسعه
۲۲.....	جمع‌بندی
۲۷.....	منابع و مأخذ

**۲۶. مروری بر عملکرد برنامه چهارم توسعه
در بخش فرهنگ
۵. تربیت بدنی و ورزش**

چکیده

از آنجا که در آستانه تدوین و تصویب برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی قرار گرفته‌ایم، ضروری است با شناختی از عملکرد و وضع موجود بخش تربیت بدنی و ورزش در برنامه چهارم توسعه، بستر لازم برای تدوین سیاست‌ها، اهداف و قوانین مورد نیاز در برنامه پنجم فراهم شود. در گزارش حاضر ابتدا به ارتباط بخش تربیت بدنی و ورزش با اهداف و سیاست‌های سند چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور و نیز سیاست‌های کلی نظام پرداخته و مشخص شده است که در بند «۴» و «۶» و «۸» سند چشم‌انداز چه وظایفی به‌طور غیرمستقیم برای بخش تربیت بدنی و ورزش تعیین شده که خلاصه آن؛ شامل برخورداری جامعه از سلامت و تأکید بر رسیدن به جایگاه اول منطقه در ارتباط با کارکرد فراملی ورزش است.

همچنین، در بندهای «۴» و «۷» و «۱۴» و «۱۵» و «۲۰» و «۴۷» سیاست‌های کلی نظام، موضوع ورزش، مورد توجه قرار گرفته و از این رو ضروری است فعالیت‌ها در این راستا تنظیم شود که اهم آن سالم‌سازی فضاهای ورزشی، توانمندسازی بخش خصوصی و تعاونی، تقویت جایگاه زن و همچنین ایجاد انگیزه و عزم ملی و تقویت

اقتدار ملی از طریق ورزش است.

در ادامه شاخص‌های کلیدی و اهداف کمی بخش تربیت بدنی و ورزش با تعیین ۸ شاخص و هدف اصلی مورد بررسی قرار گرفته است و عملکرد هریک از این شاخص‌ها در سه سال اول برنامه چهارم توسعه ارزیابی و نقدهای لازم در زمینه هر شاخص ارائه شده است. آنگاه احکام قانونی تعیین‌شده در قانون برنامه چهارم توسعه به‌ترتیب هر ماده و هر بند و ردیف مورد ارزیابی واقع شده تا مشخص شود که آیا فعالیت‌های انجام یافته در جهت برنامه چهارم توسعه بوده است یا خیر؟ در این خصوص مشخص شده که مهمترین ماده قانونی در امر ورزش و تربیت بدنی ماده (۱۱۷) برنامه چهارم توسعه بوده است. در این ماده مواردی از جمله افزایش سرانه‌های ورزشی و اختصاص یک درصد از اعتبارات دولتی به ورزش پیش‌بینی شده و تحقق یافته است، درحالی که بند «ز» ماده (۱۱۷) که با خصوصی‌سازی ورزش قهرمانی و حرفه‌ای مرتبط است اجرایی نشده و البته برخی دیگر از بندهای این ماده قانونی تا حدودی اجرایی شده است.

با این نگاه، توصیه‌هایی برای احکام قانون برنامه چهارم توسعه در جهت اصلاح در برنامه پنجم توسعه نیز مورد توجه قرار گرفته و در نهایت پس از بررسی ماده (۱۱۸) قانون برنامه چهارم توسعه که طبق آن دو ماده قانونی (۱۶۹) و (۱۷۰) قانون برنامه سوم توسعه تنفیذ شده است، گزارش جمع‌بندی شده و پیشنهادهای نیز ارائه شده است تا در برنامه‌ریزی بخش تربیت بدنی و ورزش در برنامه پنجم توسعه مؤثر واقع شود و این بخش بتواند در حد انتظارات عمل کند.

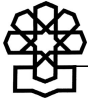
تربیت بدنی و ورزش به‌عنوان یک موضوع فرهنگی نقش مهمی در توسعه جامعه دارد و فعالیت‌ها و دستاوردهای آن علاوه بر پیامدهای آشکار فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در بسیاری از جنبه‌های ملی و فراملی اثربخش بوده و در شکوفایی جامعه نقش دارد. از این رو در برنامه چهارم توسعه به بخش تربیت بدنی و ورزش توجه لازم صورت گرفته و سیاست‌های راهبردی و قوانین مناسب پیش‌بینی شده است تا در رفع موانع و مشکلات موجود در جهت تدوین برنامه پنجم توسعه نیز مورد توجه قرار گیرد. بنابراین در بررسی موضوع مذکور سعی شده تا فعالیت‌ها و اهداف کمی و شاخص‌های کلیدی، مدنظر بوده و فعالیت‌های ورزشی با احکام و قوانین کلی نظام نیز تطبیق داده شود.

الف) ارتباط بخش تربیت بدنی و ورزش با سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی

۱. سند چشم‌انداز

در سند چشم‌انداز کشور تربیت بدنی و ورزش به‌طور خاص مورد نظر قرار نگرفته است. ولی با توجه به وظایف این بخش، باید فعالیت‌ها با سیاستگذاری‌ها همسو باشد. لذا در یک نگاه کلی بخش تربیت بدنی و ورزش باید در سند چشم‌انداز در ارتباط با بندهای زیر مورد توجه قرار گرفته شود:

در بند «۴» سند مذکور به داشتن جامعه‌ای برخوردار از سلامت تأکید شده و در

این ارتباط، تربیت بدنی و ورزش نقش مهمی ایفا می‌کند.

در بند «۶» و «۸» سند یاد شده نیز بر رسیدن به جایگاه اول در منطقه جنوب غربی آسیا تأکید شده است. در این رابطه با در نظر داشتن کارکرد فراملی ورزش از طریق حضور در میادین بین‌المللی و به‌خصوص بازی‌های آسیایی، پارالمپیک، المپیک، قاره‌ای و کسب مقامات ورزشی قابل قبول، ضروری است تا فعالیت‌های سازمان تربیت بدنی و ورزش در آن جهت ساماندهی شود.

۲. سیاست‌های کلی

پس از سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلی نظام عالی‌ترین سندی است که جهت‌گیری‌های کلان را تعیین می‌کند. در سیاست‌های کلی نظام فعالیت‌های ورزشی به شرح زیر آمده است:

- سالم‌سازی فضاهای ورزشی (موضوع بند «۷» سیاست‌های کلی نظام)،

- تقویت و ارتقای جایگاه زنان در صحنه‌های ورزشی (موضوع بند «۱۴» و بند

«۱۵» سیاست‌های کلی)،

- توانمندسازی بخش‌های خصوصی، تعاونی و کاهش تصدی دولت از طریق

خصوصی‌سازی و ایجاد تشکل‌های تعاونی و غیردولتی ورزش (موضوع بند «۴۷» سیاست‌های کلی)،

- ایجاد انگیزه و عزم ملی و تقویت اقتدار ملی از طریق فعالیت‌های مناسب

ورزشی و ارتقای جایگاه آن در منطقه (موضوع بند «۴» و بند «۲۰» سیاست‌های کلی).

همان‌گونه که ملاحظه شد، تربیت بدنی و ورزش کشور در ارتباط مستقیم با

سیاست‌های تعیین‌شده در سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی نظام است و به دلیل داشتن مخاطبان فراوان و به‌خصوص نسل جوان و حضور در میادین بین‌المللی، ضروری است فعالیت‌های این بخش در جهت تحقق سیاست‌ها و اهداف نظام صورت گیرد تا علاوه بر کمک به بهداشت و سلامت جسمی و روحی جامعه، اهداف یادشده در برنامه‌های میان‌مدت تحقق یابد.

ب) بررسی شاخص‌های کلیدی و اهداف کمی

برای ارزیابی فعالیت‌ها و اقدامات انجام شده نیازمند مجموعه‌ای از شاخص‌ها هستیم تا بتوانیم میزان دستیابی به اهداف را مشخص کنیم. جدول ۱ اهداف کمی و شاخص‌های کلیدی بخش تربیت بدنی و ورزش و روند فعالیت‌ها در این بخش را نشان می‌دهد. این جدول براساس آخرین آمار دریافتی از کمیته برنامه‌ریزی تربیت بدنی و ورزش (که در تاریخ دی ماه ۱۳۸۷ واصل گردیده) تنظیم شده است.

در بخش تربیت بدنی و ورزش صرفنظر از شاخص‌های جزئی، ۸ شاخص کلیدی و اصلی قابل بررسی است که در ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه نیز بر آنها تأکید شده است و نیز هدف‌گذاری شده‌اند. لذا با توجه به این اهداف کمی و شاخص‌ها، وضعیت عملکرد در دوره سه ساله ۱۳۸۴-۱۳۸۶ به شرح زیر است:

جدول ۱. وضعیت اهداف کمی بخش تربیت بدنی و ورزش در سه سال اول برنامه چهارم توسعه

ردیف	عنوان هدف (شاخص کلیدی)	واحد	سال پایه ۱۳۸۳			سال ۱۳۸۵			سال ۱۳۸۶			ملاحظات
			برنامه	عملکرد	برنامه	عملکرد	برنامه	عملکرد	برنامه	عملکرد		
۱	سرانه فضاهای ورزشی روزانه و سرپوشیده	مترمربع	۰/۵۲	۳۲۳۳۰۰۰	۰/۲۶	۳۸۸۱۰۰۰	۰/۲۶	۳۸۳۳۰۰۰	۰/۲۶	۳۸۳۳۰۰۰	۰/۲۶	
۲	میزان مشارکت دانش‌آموزان در برنامه‌های ورزشی	نفر	۱۰۴۹۶۰	۱۰۷۶۸۹	۰/۲۶	۱۰۷۶۸۹	۰/۲۶	۱۰۷۶۸۹	۰/۲۶	۱۰۷۶۸۹	۰/۲۶	
۳	میزان مشارکت زنان و مردان در برنامه‌های ورزش همگانی	نفر	۹۸۱۱۰۱۰	۹۸۳۶۹۸	۰/۲۶	۹۸۳۶۹۸	۰/۲۶	۹۸۳۶۹۸	۰/۲۶	۹۸۳۶۹۸	۰/۲۶	
۴	میزان مشارکت زنان و مردان در ورزش قهرمانی	نفر	۴۵۰۲۲۹۹	۴۵۳۶۳۳	۰/۲۶	۴۵۳۶۳۳	۰/۲۶	۴۵۳۶۳۳	۰/۲۶	۴۵۳۶۳۳	۰/۲۶	
۵	میزان مشارکت زنان و مردان در ورزش قهرمانی	نفر	۴۵۰۲۲۹۹	۴۵۳۶۳۳	۰/۲۶	۴۵۳۶۳۳	۰/۲۶	۴۵۳۶۳۳	۰/۲۶	۴۵۳۶۳۳	۰/۲۶	
۶	تعداد باشگاه‌های ورزش حرفه‌ای	باشگاه	۱۶	۱۶	۰/۲۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	
۷	تعداد ورزشکاران حرفه‌ای	نفر	۴۰۰	۴۰۰	۰/۲۶	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	
۸	تعداد سال‌های کسب‌شده در بازی‌های آسیایی و جهانی	سال	۵۵۰	۵۶۱	۰/۲۶	۵۶۱	۵۶۱	۵۶۱	۵۶۱	۵۶۱	۵۶۱	

۱. سرانه فضاهای ورزشی روباز و سرپوشیده در سطح کشور در سال پایه ۱۳۸۲ به میزان ۵۲ صدمتر مربع بوده است که طبق بند «۱» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم مقرر شده است، به یک متر مربع در پایان برنامه برسد. **میزان عملکرد در این بخش، نشانگر توجه و اجرای این بند از برنامه است.** هرچند عملکرد آن در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ کمتر از میزان هدف‌گذاری بوده است، ولی با توجه به اعتبارات تأمین شده در قوانین بودجه و پروژه‌های در دست اجرا، **پیش‌بینی می‌شود که تا پایان سال ۱۳۸۸ این هدف تحقق یابد.** مطلب قابل توجه در این خصوص این است که تا پایان سال ۱۳۸۶ تعداد ۱۱۱۴ پروژه ورزشی اعم از شهری و روستایی با زیربنای ۵,۲۸۱,۰۰۰ متر مربع در طول برنامه به فضاهای ورزشی اضافه شده است که علت آن رشد بسیار مناسب اعتبارات عمرانی در قوانین بودجه سنواتی و تأمین اعتبار از محل سفرهای استانی ریاست‌جمهوری برای ایجاد سالن‌های ورزشی کم‌هزینه و زودبازده است. این توجه باعث شده تا در پایان سال ۱۳۸۶ سرانه فضاهای ورزشی به ۶۸ صدمتر مربع برسد که به‌رغم عقب بودن از برنامه، **نسبتاً مثبت ارزیابی می‌شود و قطعاً تا پایان برنامه چهارم توسعه بیشتر خواهد شد.**

۲. بند «۲» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه، بر ورزش دانش‌آموزان تأکید کرده است، و برای این منظور هدف‌گذاری کمی صورت گرفته است. در این ارتباط میزان مشارکت دانش‌آموزان در برنامه‌های ورزشی مدارس کشور از ۳,۴۲۳,۰۰۰ نفر در سال پایه ۱۳۸۳ به تعداد ۶,۰۳۰,۰۰۰ نفر در سال ۱۳۸۶ رسیده است و ۷۶/۱ درصد نسبت به سال پایه رشد داشته است که بیانگر اجرای قانون برنامه در راستای اهداف تعیین شده است. ضمناً در این ماده قانونی، بر افزایش ساعات درس تربیت

بدنی مدارس از ۲ ساعت به ۳ ساعت تأکید شده است که در این خصوص نیز شورای آموزش و پرورش آن را مصوب کرده است و این امر توجه به برنامه چهارم توسعه را نشان می‌دهد. در بررسی شاخص‌های ورزشی مدارس با توجه به تعداد دانش‌آموزان عملکرد مطرح‌شده مربوط به فعالیت‌های دائمی دانش‌آموزان نبوده است و تعداد افراد تحت پوشش با احتساب شرکت‌کنندگان در المپیادهای ورزشی سالیانه صورت گرفته است. لذا عنوان شاخص مذکور براساس مشارکت دائمی دانش‌آموزان در برنامه پنجم نیاز به اصلاح دارد.

۳. همچنین در بند «۲» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه، به ورزش دانشجویان تأکید شده است و برای این منظور در شورای برنامه‌ریزی بخش، هدف‌گذاری شده است. طبق شاخص تعیین‌شده در سال پایه ۱۳۸۳ مشارکت دانشجویان در برنامه‌های ورزشی ۱۰۴,۹۶۰ نفر بود که در پایان سال ۱۳۸۶ به ۲۸۷,۵۴۲ نفر رسیده است که ۱۷۳ درصد رشد نشان می‌دهد. **این فعالیت هرساله از اهداف تعیین‌شده بیشتر و مثبت ارزیابی می‌شود، ضمن آنکه فعالیت‌ها در جهت اجرای برنامه بوده است.**

۴. یکی از شاخص‌های کلیدی بخش تربیت بدنی و ورزش که از اهمیت زیادی برخوردار است و در قانون برنامه چهارم توسعه و نیز قوانین بودجه سنواتی به آن توجه شده، توسعه ورزش همگانی است. شاخص این هدف با عنوان «میزان مشارکت مردان و زنان در برنامه ورزش همگانی» سنجیده می‌شود. در سال ۱۳۸۳ تعداد افراد تحت پوشش این هدف اعم از زنان و مردان به تعداد ۹,۸۱۱,۰۱۰ نفر رسیده بود که در سال ۱۳۸۶ به تعداد ۱۵,۴۳۸,۰۳۵ نفر بالغ شده است. درحالی که طبق هدف‌گذاری مورد

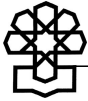

نظر مقرر شد به تعداد ۱۶,۱۱۹,۹۲۶ نفر در سال ۱۳۸۶ برسد. لذا تعداد افراد کمتری تحت پوشش بوده‌اند. ولی نسبت به سال پایه، ۶۴ درصد رشد نشان می‌دهد. درباره این ورزش و افراد تحت پوشش به نظر می‌رسد، هدف‌گذاری مورد نظر با احتساب شرکت‌کنندگان در فعالیت‌های مقطعی مانند دو و میدانی یا راه‌پیمایی‌های همگانی که در استان‌ها اجرا می‌شود، محاسبه شده است. درحالی که طبق تعریف ورزش همگانی، کسانی شامل آن می‌شوند که حداقل روزی ۱۵ دقیقه ورزش کنند.

آنچه در برنامه چهارم توسعه قابل توجه است، تأمین اعتبارات جداگانه اعم از جاری و عمرانی برای ورزش همگانی در قوانین بودجه است که این اعتبارات زمینه فعالیت‌های جاری و عمرانی را در شهرها و روستاها فراهم کرده است و بستر لازم برای همگانی شدن ورزش را ایجاد خواهد کرد، از این رو امکان برنامه‌ریزی مناسب در برنامه پنجم از حیث اجرایی و قانونی میسر خواهد شد.

۵. از شاخص‌ها و اهداف کلیدی در برنامه چهارم توسعه، توسعه ورزش قهرمانی است که هدف کمی آن تحت عنوان «میزان مشارکت زنان و مردان در ورزش قهرمانی» تعیین و قابل سنجش است. به طوری که در جدول ضمیمه مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۸۳ تعداد ۴,۵۰۲,۲۹۹ نفر تحت پوشش ورزش قهرمانی بوده‌اند که این تعداد در سال ۱۳۸۶ به ۴,۸۸۱,۶۷۱ نفر رسیده است و ۸/۴ درصد رشد نسبت به سال پایه را نشان می‌دهد. ضمن آنکه با توجه به هدف‌گذاری صورت گرفته در سال ۱۳۸۶ تعداد ۴,۶۸۴,۰۹۸ نفر تحت پوشش قرار گیرند که این نیز بیانگر رسیدن به هدف‌گذاری صورت گرفته در برنامه چهارم است

همچنین لازم به ذکر است که توجه ویژه در بند «ب» ماده (۱۱۷) قانون برنامه

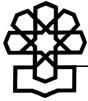
چهارم توسعه باعث رشد ورزش قهرمانی شده است. ضمن آنکه بهره‌برداری از پروژه‌های ورزشی موضوع بند «۱» قانون مذکور نیز باعث ایجاد بستر لازم برای جذب ورزشکاران شده است و هیئت‌های ورزشی و انجمن‌ها و فدراسیون‌ها توانسته‌اند ورزشکاران بیشتری را جذب کنند و هدف‌های برنامه را تحقق بخشند. بنابراین ارزیابی از افزایش ورزشکاران ورزش قهرمانی در برنامه چهارم توسعه مثبت است.

۶. بند «ز» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه، اختصاص به تشکل‌ها و بخش‌های خصوصی و تعاونی و باشگاه‌های حرفه‌ای دارد و بر آن تأکید شده است. در بند «۱» این قانون دولت مکلف شده است تا سهم بخش غیردولتی و باشگاه‌های خصوصی در توسعه ورزش قهرمانی را حداقل ۵۰ درصد افزایش دهد. در این رابطه شاخص و هدف تعیین شده «تعداد باشگاه‌های ورزش حرفه‌ای» (که در سال پایه ۱۳۸۳ تعداد ۱۶ باشگاه بود)، مقرر شده است تا هرساله بدون ذکر تعداد، افزایش یابد. این تعداد در سال ۱۳۸۴ به ۵۲ و در سال ۱۳۸۵ به ۶۰ و در سال ۱۳۸۶ به ۶۴ باشگاه حرفه‌ای رسیده است که رشد مناسبی است و دلیل آن توجه ویژه در بند «ب» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه مبنی بر اختصاص یک درصد از اعتبارات دستگاه‌های اجرایی به ورزش است. از نکات منفی این هدف، عدم تفکیک ایجاد باشگاه‌های خصوصی و دولتی است، زیرا اکثر باشگاه‌های حرفه‌ای در حال فعالیت، باشگاه‌هایی هستند که از طریق اعتبارات دولتی ایجاد شده‌اند و در واقع به جای باشگاه‌داری به تیم‌داری می‌پردازند. بنابراین به رغم حکم برنامه که تأکید به خصوصی شدن دارد، این هدف به خوبی صورت نگرفت و بیشتر در جهت

دولتی شدن گام برداشته شده است که مغایر با قانون برنامه چهارم توسعه است. ۷. در ردیف ۲ بند «ز» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه تکلیف شده است تا صد درصد فعالیت‌های اجرایی و تأمین منابع ورزش حرفه‌ای با عاملیت بخش خصوصی و تعاونی و باشگاه‌ها انجام شود. در این خصوص نیز «تعداد ورزشکاران ورزش حرفه‌ای» هدف‌گذاری شده است که در سال پایه ۱۳۸۳ تعداد ۴۰۰ نفر بوده‌اند و این تعداد با افزایش هرساله به ۱۳۸۷ نفر ورزشکار حرفه‌ای در سال ۱۳۸۶ رسیده که رشد مناسبی است، ولی این رشد بیانگر اجرای حکم قانونی برنامه چهارم توسعه مبنی بر حرفه‌ای شدن از طریق بخش خصوصی و تعاونی نیست و از این رو عملکرد آن مثبت ارزیابی نمی‌شود. چون افزایش باشگاه‌ها و به تبع آن افزایش ورزشکاران حرفه‌ای بیشتر به دلیل اعتبارات موضوع بند «ب» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم صورت گرفته است و تجلی آن نیز بیشتر در زمینه چند رشته به صورت تیم‌داری بوده است.

۸. یکی دیگر از اهداف کمی و شاخص‌های بخش ورزش که نشان‌دهنده پیشرفت‌های ورزشی کشور است، تعداد مدال‌های کسب شده در بازی‌های آسیایی، جهانی و قاره‌ای است. در برنامه چهارم توسعه مقرر بود تا مدال‌های کسب‌شده در سال ۱۳۸۳ از ۵۵۰ مدال به ۵۵۱ مدال برسد، در حالی که این تعداد به ۹۴۶ مدال بالغ شده است و رشد ۷۲ درصدی دارد. علت مازاد تحقق، افزایش تعداد رشته‌های ورزشی از طریق افزایش تعداد فدراسیون‌ها و نیز حضور بیشتر در میادین بین‌المللی و بهره‌گیری از دانش مربیان خارجی و همچنین توجه به اعتبارات فدراسیون‌های ورزشی است. البته باید توجه داشت که مهمترین بازی‌هایی که هر چهارسال یک‌بار

صورت می‌گیرد، بازی‌های المپیک و آسیایی است که ایران در بازی‌های آسیایی قطر با کسب ۴۸ مدال در جایگاه ششم قرار گرفت، ولی در بازی‌های المپیک ۲۰۰۸ پکن نتوانست جایگاه قبلی را حفظ کند و صرفاً دو مدال کسب کرد. در حالی که در دوره قبل ۶ مدال در این بازی‌ها به دست آورد که نسبتاً مناسب بود.

نگاهی تحلیلی به برنامه چهارم توسعه از منظر تربیت بدنی و ورزش

برخی از اشکالات کلی قانون برنامه چهارم توسعه که نیاز است در برنامه پنجم توسعه مورد لحاظ قرار گیرند به شرح زیر است:

۱. عدم تعیین متولی مشخص برای اجرای وظایف

استفاده از کلمه «دولت» در جایی که امکان تعیین دستگاه‌های ذیربط و گاه ذینفع وجود دارد، سبب می‌شود در مواردی که چند متولی مکلف به همکاری هستند، به‌سادگی نتوان از چگونگی اجرای کار سؤال کرد.

۲. عدم تعیین ناظر

در بندهای قانون برنامه چهارم توسعه مرتبط با بخش تربیت بدنی و ورزش مشخص نیست که ناظر انجام تکالیف چه کسی است.

۳. عدم تعیین روش نظارت

از آنجا که مراحل انجام اغلب تکالیف از شروع تا انجام عملیات اجرایی در برنامه، از هم تفکیک نشده‌اند، روشن نیست که چگونه معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست‌جمهوری یا نمایندگان مجلس می‌توانند در طول سال‌های اجرای برنامه به مراحل اجرای کار، نظارت داشته باشند و ضمانت آن چیست؟

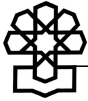
۴. نبود زمان‌بندی روشن برای انجام برخی از تکالیف

این مشکل سبب می‌شود که در اغلب اوقات اجرای وظایف تا پایان برنامه چهارم توسعه به تعویق بیفتد.

۵. وجود مانع برای جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و حضور دولت

به‌عنوان یک رقیب

در بند «ج» ماده (۱۱۷) قانون برنامه آمده است که سازمان تربیت بدنی می‌تواند زمین‌های مورد نیاز خود را از وزارت جهاد کشاورزی به‌طور رایگان دریافت کند و در مقابل با تأیید سازمان تربیت بدنی به قیمت ارزش معاملاتی اعلام‌شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی به بخش خصوصی واگذار کند. در این صورت بخش خصوصی به‌سبب ناتوانی در رقابت با دولت تمایل به فعال شدن در این حوزه را از دست خواهد داد. ضمن آنکه دستگاه دولتی به‌جای وظیفه حمایت، مدیریت و نظارت، اشتغالات جدیدی پیدا می‌کند و همواره در زمینه احداث اماکن ورزشی متأثر می‌شود و سیاست‌های کلی خصوصی شدن ورزش غیرقابل اجرا می‌شود.

۶. روشن نبودن میزان تکالیف در برنامه سوم توسعه و اجرای آن

بسیاری از تکالیف قانون برنامه چهارم توسعه، ادامه فعالیت‌ها و تکالیف تعیین‌شده در برنامه سوم توسعه است و لذا به‌علت عدم درج عملکرد فعالیت‌های برنامه سوم توسعه، مشخص نیست که چه میزان از فعالیت‌ها باید در برنامه چهارم توسعه اجرا شوند و آیا فعالیت‌های صورت گرفته مربوط به برنامه سوم توسعه است یا خیر؟ لذا مشکل ارزیابی از برنامه چهارم توسعه وجود خواهد داشت.

بررسی روند بخش تربیت بدنی و ورزش در زمینه اجرای احکام برنامه چهارم توسعه

در برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، ماده (۱۱۷) اختصاص به بخش تربیت بدنی و ورزش دارد و همچنین مواد (۱۶۹) و (۱۷۰) قانون برنامه سوم توسعه برای دوره برنامه چهارم تنفیذ شده است. در بررسی اجرای ماده (۱۱۷) مذکور، گذشته از اهداف کمی و شاخص‌های مربوطه که شرح آن گذشت، موارد قابل توجهی که مرتبط با اجرای این قانون بوده است به شرح زیر خلاصه می‌شود:

۱. در ردیف ۱ بند «الف» ماده (۱۱۷) دولت موظف شده است تا پشتیبانی‌های لازم را از ورزش براساس سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت بدنی در بخش‌های مختلف مالی، ساختار و تشکیلات سازمانی، تهیه و تدوین قوانین مورد نیاز و تربیت نیروی انسانی، با مشارکت بخش غیردولتی به‌عمل آورد. در این زمینه قابل توجه است که اصولاً سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش، اولاً

طرح جامع ورزش نیست و ثانیاً این سند به تصویب نهایی نرسیده است تا اجرایی شود.

ضمن آنکه سند مذکور نمی‌تواند قانون برنامه را تحت‌الشعاع و تأثیر به‌صورت تکلیفی قرار دهد، این موضوع از نقاط ضعف برنامه چهارم توسعه است که باید در برنامه پنجم توسعه موردنظر و اصلاح قرار گیرد.

۲. در ردیف ۲ بند «الف» ماده (۱۱۷) نهادهای عمومی غیردولتی و کلیه شهرداری‌ها و دهیاری‌ها موظف شده‌اند تا حمایت‌های لازم را از توسعه و گسترش ورزش همگانی و ایجاد تسهیلات لازم برای دسترسی آسان مردم به فضاها و اماکن ورزشی به‌عمل آورند. در این زمینه هرچند که شهرداری‌ها، فعالیت‌های زیادی از حیث بسترسازی به‌خصوص در شهرهای بزرگ داشته‌اند، ولی هماهنگی و ساماندهی آنها به‌صورتی نبود که با جهت‌گیری‌های دستگاه متولی ورزش برنامه‌ریزی شود. همچنین شاخص‌های کمی برای آن تعریف نشده است تا مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد. لذا ضروری است با توجه به فعالیت گسترده شهرداری‌ها در زمینه ورزش کشور، موضوع به‌نحوی مورد توجه قرار گیرد تا وظایف و اهداف به‌طور کامل مشخص باشد.

۳. ردیف ۳ بند «الف» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه، تأکید بر ورزش دانش‌آموزان و دانشجویان دارد و وزارتخانه‌های ذیربط را مکلف به تهیه برنامه جامع ارتقای ورزش مدارس و هماهنگی، انسجام و رشد و ارتقای ورزش دانشجویی کرده است و توسعه اماکن و فضاها و ورزشی سرپوشیده (با اولویت دختران) را مورد تأکید قرار داده است. هرچند که در بررسی اهداف کمی تعیین‌شده ورزشی

دانش‌آموزان و دانشجویان رشد مناسبی از حیث کمی وجود دارد، ولی در ارزیابی این ماده قانونی، ملاحظه می‌شود که برنامه جامع مورد اشاره که بایستی دربرگیرنده نظام هدفمند فعالیت‌های ورزشی در میان‌مدت و بلندمدت در آموزش و پرورش باشد، به تصویب نرسیده است تا ورزش دانش‌آموزان که اهمیت فوق‌العاده‌ای از حیث سلامتی جامعه و ارتقای ورزش قهرمانی دارد، به جایگاه قابل انتظاری از حیث فعالیت برسد. این در حالی است که می‌تواند جمعیت فراوانی را تحت پوشش قرار دهد.

نکته مهم دیگر اینکه نیمی از دانش‌آموزان را دختران تشکیل می‌دهند که نیازمند اجرای برنامه‌های ورزشی با درنظر داشتن ضرورت انجام فعالیت‌های بدنی هستند. در این رابطه نیز فعالیت‌ها بیشتر محدود به ساعات درس تربیت بدنی است که آن نیز به‌دلیل کمبود فضاها و ورزشی سرپوشیده و به‌خصوص در شهرهای بزرگ با مشکل مواجه است. لذا در برنامه پنجم ایجاب می‌کند تا برنامه‌ریزی مناسب و اصولی برای مدارس صورت گیرد و اعتبارات مورد نیاز نیز تأمین شود تا امکان توسعه ورزش مدارس فراهم شود. ضمن آنکه می‌توان با تصویب قوانین لازم ضوابطی را مشخص کرد تا در مدارس جدید، امکانات ورزشی پیش‌بینی شود همچنین، شهرداری‌ها در حد امکان مکلف به احداث اماکن ورزشی در کنار مدارس شوند. افزایش ساعت درس تربیت بدنی نیز از احکام لازم‌الاجراست، اما هنوز به‌طور کامل اجرایی نشده است.

درخصوص ورزش دانشجویان نیز فارغ از عملکرد مناسب فعالیت‌های کمی، ضروری است هماهنگی و انسجام لازم بین دانشگاه‌های بخش خصوصی و دولتی ایجاد و ناهماهنگی‌های موجود برطرف شود که در این زمینه ضروری است

فعالیت‌های ورزشی دانشگاه‌ها با مسئولیت یک سازمان واحد انجام شود و در قانون برنامه پنجم توسعه پیش‌بینی مورد نیاز صورت گیرد.

۴. در بند «ب» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه، دستگاه‌های اجرایی مجاز شده‌اند تا یک درصد از اعتبارات خود را برای انجام امور تربیت بدنی و ورزش اعم از احداث و توسعه اماکن ورزشی، ارائه خدمات ورزشی و کمک به سازمان تربیت بدنی، کمیته ملی المپیک، باشگاه‌های ورزشی و فدراسیون‌های ورزشی در چارچوب سیاستگذاری و با هماهنگی سازمان تربیت بدنی، اختصاص دهند. این حکم قانونی در واقع برای عمومی کردن ورزش به تصویب رسیده است، ولی در عملکرد آن مشاهده می‌شود که دستگاه‌های اجرایی و به خصوص دستگاه‌های مرتبط به صنایع به طرف باشگاه‌داری و تیم‌داری تمایل پیدا کرده‌اند و چون یک درصد اعتبارات آنها رقم قابل توجهی می‌شود، به حرفه‌ای‌گری در ورزش روی آورده‌اند و باعث ایجاد نظام حرفه‌ای‌گری در ورزش بدون رعایت اصول بین‌المللی و - بدون حضور بخش خصوصی - شده‌اند. در واقع این ماده قانونی به‌رغم احکام دیگر قانون برنامه چهارم توسعه در بند «ز» ماده (۱۱۷) باعث دولتی شدن ورزش حرفه‌ای و قهرمانی شده است. بنابراین ضروری است در برنامه پنجم توسعه بند «ب» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه مورد تجدیدنظر اساسی برای خصوصی‌سازی ورزش قرار گیرد و حتی اگر قرار باشد این ماده قانونی در برنامه پنجم توسعه تنفیذ شود، اولاً برای دستگاه‌های اجرایی سقف اعتبار برای هزینه کردن ورزش تعیین شود و ثانیاً دستگاه‌ها به انجام ورزش‌های همگانی در جهت سلامت جامعه موظف شوند و نه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای که در این صورت اجرایی شدن اصل

چهارم (۴۴) قانون اساسی و نیز اصل سوم (۳) قانون اساسی تحقق‌پذیر خواهد شد. بنابراین ملاحظه می‌شود که بند «ب» ماده (۱۱۷) در برنامه چهارم توسعه به‌طور ناقص و صرفاً برای حرفه‌ای شدن به صورت دولتی اجرایی شده است و نمی‌توان از این حیث عملکرد آن را مثبت ارزیابی کرد، زیرا سایر احکام قانون برنامه چهارم توسعه را، در زمینه خصوصی‌سازی ورزش تحت‌الشعاع قرار داده است و باعث گرانی ورزش و ورزشکاران و رونق دلال‌بازی در ورزش شده است. ضمناً با توجه به اعتبارات هنگفتی که از طریق دستگاه‌ها هزینه ورزش حرفه‌ای می‌شود و رقم رسمی آن نیز مشخص نیست و این اعتبارات از بودجه عمومی دولت و بیت‌المال صرف می‌شود، باید صرف ورزش عموم مردم شود و نه تعداد اندکی ورزشکار و دست‌اندرکار در قالب تیم‌های ورزشی حرفه‌ای. مضافاً آنکه این هزینه‌ها در قیمت تمام‌شده تولیدات شرکت‌ها اثرگذار است و از این طریق افزایش قیمت محصولات را برای مصرف‌کننده نیز در پی دارد.

۵. در بند «ج» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه وزارت جهاد کشاورزی، موظف به واگذاری اراضی غیرکشاورزی و مناطق خارج از حریم استحفاظی شهرها به سازمان تربیت بدنی برای احداث اماکن ورزشی به‌طور رایگان شده است. ضمن آنکه با تأیید سازمان تربیت بدنی اراضی با شرایط فوق را که مورد نیاز بخش خصوصی و تعاونی برای احداث اماکن ورزشی است را به قیمت ارزش معاملاتی اعلام شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی واگذار کند. ملاحظه می‌شود این بند از قانون برنامه چهارم توسعه بستر لازم را برای خصوصی‌سازی در ورزش فراهم کرده است، ولی عملکرد آن در زمینه بخش خصوصی و تعاونی نامناسب و فعالیت‌ها

در جهت انجام برنامه صورت نگرفته است که دلیل آن مرتبط به عدم توجه کافی مسئولین در ارتباط با خصوصی سازی ورزش است.

۶. بند «د» ماده (۱۱۷) وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداری ها را مکلف کرده است تا در راستای تأمین و توزیع عادلانه فضاهای آموزشی، ورزشی و فرهنگی در کشور به هنگام صدور مجوز احداث شهرها، شهرکها، مجریان پروژه های مذکور را نسبت به تأمین و احداث فضاهای مذکور، متناسب با زیربنای مسکونی موظف کنند. این حکم قانونی از احکام بسیار مؤثر در رفع کمبودهای مرتبط با فضاهای ورزشی است. لکن نیاز به نظارت بیشتر از سوی مسئولین و همچنین سازمان تربیت بدنی برای اجرای بهینه این قانون است.

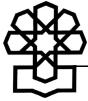
۷. در بند «ه» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه، وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است تا اراضی با کاربری ورزشی را در سراسر کشور با هماهنگی سازمان تربیت بدنی خریداری و به روش های ذیل واگذار کند:

- به صورت رایگان برای سازمان تربیت بدنی و شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی

- به قیمت تمام شده برای بخش خصوصی و تعاونی.

مشابه این حکم قانونی در قانون برنامه دوم توسعه و البته به صورت رایگان، وجود داشته است و هر ساله اعتبار مورد نیاز در قوانین بودجه سنواتی تأمین می شد. ولی برای اجرای این حکم قانونی در برنامه چهارم توسعه ردیف اعتباری در قوانین بودجه تأمین نشده است.

۸. بند «و» مرتبط با حواله ثبوت و هزینه عملیات ثبتی مربوط به نقل و انتقال اماکن

ورزشی به باشگاه های ورزشی و ورزشگاه ها با تأیید سازمان تربیت بدنی، مطابق با تعرفه مقرر برای تأسیسات و اماکن فرهنگی و آموزشی است. این قانون در حال اجراست.

۹. در بند «ز» ماده (۱۱۷) تقویت تشکلهای و بخش های خصوصی و تعاونی و باشگاه های حرفه ای در توسعه ورزش قهرمانی و حرفه ای از طریق اصلاح ساختار تربیت بدنی و ورزش کشور و اعمال پشتیبانی و حمایت لازم در زمینه های اداری و منابع انسانی مورد تأکید قرار گرفته است و مقرر شد تا پایان برنامه چهارم توسعه دو هدف معین برای این منظور حاصل شود که به شرح زیر است:

- در ردیف ۱ بند «ز» ماده (۱۱۷) افزایش ۵۰ درصد سهم بخش غیردولتی و باشگاه های خصوصی در توسعه ورزش قهرمانی تعیین شده است. این حکم قانون برنامه چهارم توسعه، متأسفانه نه تنها اجرایی نشده است، بلکه به جرئت می توان گفت سهم بخش دولتی بیشتر و باشگاه های خصوصی (به دلیل بهره مندی باشگاه های دولتی از اعتبارات دولتی) منزوی و توان رقابت با باشگاه های دولتی را نداشته اند. البته ممکن است این استدلال صورت گیرد که ورزش قهرمانی علاوه بر باشگاه ها از طریق فدراسیون ها و هیئت ها نیز صورت می گیرد و این نهادها، عمومی و غیردولتی هستند. ضمن آنکه معمولاً کمک ها و سایر منابع غیردولتی اعلام نمی شود تا وضعیت آنها در این زمینه مشخص شود. بنابراین عملکرد ردیف ۱ بند «ز» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه منفی ارزیابی می شود و تا پایان سال ۱۳۸۶ عملیاتی نشده است.

- ردیف ۲ بند «ز» ماده (۱۱۷) نیز تأکید کرده است تا فعالیت های اجرایی و تأمین

منابع ورزش حرفه ای با عاملیت بخش های خصوصی و تعاونی و باشگاه ها

صددرصد صورت گرفته و حمایت‌های دولتی، پشتیبانی قانونی، اداری، تسهیلاتی و کمک‌های اعتباری به موردی بودن، محدود شود. این حکم قانونی نیز علاوه بر آنکه اجرایی نشده است به دلایل برخورداری از اعتبارات دولتی، ورزش حرفه‌ای نیز به‌رغم تعریف آن که باید خصوصی باشد و نیز فعالیت‌های حرفه‌ای متداول در سراسر دنیا، دولتی‌تر شده است که باید فکر اساسی با در نظر داشتن زیان این نوع ورزش (که اکثر اعتبارات را به چندین تیم و کمتر از ۱۴۰۰ نفر (طبق جدول اهداف کمی) اختصاص می‌دهد) انجام گیرد و تیم‌داری و باشگاه‌داری و ورزشکاران حرفه‌ای به صورت بخش خصوصی و تعاونی تشکیل و اداره شود.

علاوه بر احکام تعیین شده در ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه، ماده (۱۱۸) قانون مزبور، مواد (۱۶۹) و (۱۷۰) قانون برنامه سوم توسعه را تنفیذ کرده است که خلاصه آن به شرح زیر است:

۱. در ماده (۱۶۹) قانون برنامه سوم توسعه به منظور تأمین امکانات و حمایت‌های قانونی و اعتباری از فعالیت‌های ورزش عمومی و قهرمانی، وجوهی توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی صرف احداث و تکمیل اماکن و باشگاه‌های ورزشی و ارائه خدمات ورزشی می‌شود و یا آنکه به عنوان کمک به سازمان تربیت بدنی، کمیته ملی المپیک، فدراسیون‌ها، هیئت‌ها و انجمن‌های ورزشی و تربیت بدنی نیروهای مسلح پرداخت می‌شود و با تأیید سازمان تربیت بدنی به عنوان هزینه قابل قبول تلقی می‌شود.

این ماده قانونی از تسهیلات تشویقی بوده است (به دلیل عدم انگیزه سرمایه‌گذاری برای بخش خصوصی است)، ولی می‌توان آن را مؤثر دانست و

در صورت انجام اصلاحات لازم و برای تشویق حضور بخش خصوصی در ورزش مورد استفاده است.

۲. در ماده (۱۷۰) قانون برنامه سوم (تنفیذ شده به برنامه چهارم) درآمدهای سازمان تربیت بدنی ناشی از برگزاری مسابقات ورزشی، فروش بلیت و استفاده از اماکن ورزشی باید به حساب درآمد عمومی واریز شود و معادل وجوه واریزی در قالب لوایح بودجه سنواتی در اختیار سازمان مذکور قرار داده شود. این مورد هر ساله در قوانین بودجه با توجه به پیش‌بینی درآمدها مورد نظر قرار می‌گیرد و از این جهت عملیاتی شده است.

جمع‌بندی

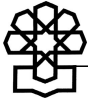
در بررسی وضعیت بخش تربیت بدنی و ورزش در دوران سه ساله ۱۳۸۴-۱۳۸۶ از برنامه چهارم توسعه مشخص شده است که فعالیت‌ها باید مطابق سند چشم‌انداز بیست‌ساله و نیز سیاست‌های کلی نظام منطبق باشد که با در نظر داشتن سیاست‌های تعیین شده در سند مذکور و سیاست‌های کلی، این هماهنگی مشاهده و فعالیت‌ها در آن جهت صورت گرفته است، اما در حال حاضر نمی‌توان برخی از پیشرفت‌ها را از حیث حرکت‌ها برای کسب رتبه اول منطقه، مثبت ارزیابی کرد. ضمن آنکه پیشرفت‌هایی از نظر افزایش جمعیت ورزشی تحت پوشش ورزش‌های قهرمانی و همگانی و نیز دانش‌آموزان و دانشجویان مثبت ارزیابی می‌شود و در واقع منطبق با هدف‌گذاری‌های برنامه چهارم توسعه بوده است، ولی اولاً شاخص‌ها و هدف‌های

کمی تعیین شده در برنامه چهارم توسعه به تصویب مجلس نرسیده است و ثانیاً تعداد افراد تحت پوشش ورزش همگانی و دانش‌آموزان را به دلیل آنکه با احتساب فعالیت‌های مقطعی و نه دائمی صورت گرفته است، نمی‌توان شاخص مناسبی برای پیشرفت‌ها دانست. یکی از اهدافی که در برنامه چهارم توسعه (در ماده (۱۱۷))، به آن تأکید شده است، افزایش سرانه فضاهای ورزشی است که در این زمینه با توجه به تأمین اعتبارات مناسب عمرانی در طول اجرای برنامه و به بهره‌برداری رسیدن بسیاری از پروژه‌های در دست اجرا و نیز در دست ساخت، عملکرد مثبت ارزیابی می‌شود، ولی از هدف‌گذاری صورت گرفته تا سال ۱۳۸۶ عقب‌تر است. لکن به نظر می‌رسد به هدف تعیین شده مبنی بر افزایش سرانه از ۰/۵۲ قبلی به یک متر در پایان برنامه دست یابد.

درخصوص افزایش تعداد باشگاه‌های ورزشی و افزایش تعداد ورزشکاران حرفه‌ای هرچند که این تعداد هر ساله با رشد همراه بوده است، ولی این رشد با بهره‌گیری از اعتبارات عمرانی دولتی بوده و در واقع نمی‌توان رشد ورزش حرفه‌ای را منطبق با تکلیف تعیین شده در بند «ز» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه دانست.

درخصوص اجرایی شدن احکام قانونی برنامه چهارم توسعه، لازم به ذکر است که هدف‌گذاری و سیاست‌های تعیین شده در این قانون با تأکید بر سند راهبردی نظام جامع تربیت بدنی و ورزش صورت گرفته است، در حالی که این سند به تصویب مجلس شورای اسلامی نرسیده و اجرایی نشده است. لذا تأکید بر آن در قالب قانون برنامه چهارم توسعه نوعی تصویب این سند تلقی می‌شود که خارج از عرف قانون‌گذاری بوده و نیازمند

اصلاح در جریان برنامه پنجم توسعه است.

درخصوص ورزش دانش‌آموزان، هرچند که شاخص‌های کمی افزایش را نسبت به سال پایه نشان می‌دهد، ولی حکم قانون برنامه چهارم توسعه در ماده (۱۱۷) مبنی بر تهیه طرح جامع ورزش دانش‌آموزان اجرایی نشده است، در حالی که بند «ب» ماده (۱۱۷) که مرتبط با اختصاص یک درصد اعتبارات دستگاه‌های اجرایی به ورزش است کاملاً اجرایی شده است. لکن به جای عمومی‌سازی ورزش بیشتر به باشگاه‌داری دولتی پرداخته و ورزش را بیشتر دولتی و آن هم در جهت تیم‌داری سوق داده است و ضروری است در برنامه پنجم توسعه این ماده قانونی یا حذف یا آنکه به نحوی اصلاح و ساماندهی شود تا در جهت ورزش همگانی صورت گیرد و بیت‌المال برای تعدادی محدود ورزشکار حرفه‌ای و باشگاه‌های دولتی صرف نشود و از این طریق نیز از افزایش قیمت تمام شده کالاهای شرکت‌ها (که بار مالی آن بر دوش مصرف‌کننده تحمیل خواهد شد) جلوگیری شود.

بند «ز» ماده (۱۱۷) که از احکام مهم و اصلی قانون برنامه چهارم (مبنی بر خصوصی‌سازی ورزش قهرمانی و حرفه‌ای است) اجرا نشده است و فعالیت‌ها در آن جهت نه تنها صورت نگرفته، بلکه به نحوی عملی شده که وابستگی ورزش قهرمانی و حرفه‌ای به دولت بیشتر شده است که باید در این زمینه فکر اساسی در برنامه پنجم توسعه صورت گیرد.

سایر احکام قانون برنامه چهارم توسعه درخصوص بخش تربیت بدنی و ورزش اگرچه در حد مطلوب نیست، اما نشان‌دهنده انجام فعالیت‌ها به سمت اجرای برنامه است. ولی لازم است تا سازوکارهایی برای ادامه اجرای این احکام از قبیل واگذاری

زمین از طریق وزارت مسکن و شهرسازی برای پروژه‌های ورزشی دولتی و خصوصی یا واگذاری زمین از طریق وزارت جهاد کشاورزی از نظر تأمین اعتبار مورد نیاز و تعیین راهکارهای عملیاتی، فراهم شود.

پیشنهادها

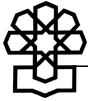
با در نظر داشتن عملکرد و وضع موجود و اشکالات در راه اجرای برنامه چهارم بخش تربیت بدنی و ورزش و به منظور واقعی شدن اهداف و امکان اجرای برنامه این بخش در برنامه پنجم توسعه پیشنهادهای زیر قابل عنایت است:

۱. اهداف کمی و شاخص‌های کلیدی، متناسب با استراتژی‌ها و اهداف کیفی جزء لاینفک برنامه پنجم باشد و به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد تا از این طریق برنامه بخش تربیت بدنی قابل نظارت و ارزیابی بیشتر شود.

۲. در جهت‌دهی سیاست‌های ورزشی، به منظور همگانی کردن ورزش اولویت خاص به آن داده شود و راهکارهای اجرایی و قوانین مورد نیاز در برنامه پنجم توسعه به تصویب برسد.

۳. واگذاری باشگاه‌های دولتی به تشکل‌های خصوصی و تعاونی‌های ورزشی برای اجرای اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مورد تأکید و تصویب برنامه پنجم قرار گیرد و دستگاه مسئول و متولی آن با توجه به فراوانی دستگاه‌ها و جلوگیری از سلب مسئولیت، مشخص شود.

۴. سازوکارهای قانونی مورد نیاز برای خصوصی شدن ورزش به‌نحوی در

برنامه پنجم تعیین شود تا قابل نظارت و نیز پاسخگویی مسئولین ورزشی به مجلس شورای اسلامی باشد.

۵. بند «ب» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم یا به‌نحوی اصلاح شود تا یک درصد اعتبارات دستگاه‌های اجرایی در جهت عمومی کردن ورزش (ورزش همگانی) هزینه شود و دستگاه‌ها حق تیم‌داری و باشگاه‌داری را از طریق اعتبار مذکور نداشته باشند. ضمن آنکه چون اعتبارات برخی از شرکت‌های دولتی بالاست و یک درصد اعتبار آنها رقم قابل توجهی می‌شود، سقف اعتبار برای این‌گونه دستگاه‌ها تعیین شود و مجاز به هزینه یک درصد نباشند و یا آنکه این بند در قانون برنامه پنجم حذف شود تا امکان اجرایی شدن اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی بیشتر تحقق یابد.

۶. هدف‌گذاری لازم برای عملی شدن ورزش قهرمانی و بهره‌گیری از پیشرفت‌های نوین صورت گیرد و تحقیقات و پژوهش‌های ورزشی جایگاه مناسبی در برنامه پنجم داشته باشد.

۷. در سیاست‌گذاری‌های برنامه پنجم ورزش دانش‌آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی و به‌خصوص مقطع ابتدایی که دوره فراگیری و آماده‌سازی ورزشی است، از اولویت برخوردار و راهکارهای مناسب به همراه اعتبارات مورد نیاز در برنامه تعیین شود.

۸. ضروری است با توجه به عدم الزام سازمان تربیت بدنی به پاسخ‌گویی به مجلس محترم شورای اسلامی، در برنامه پنجم قانون لازم برای این منظور به تصویب برسد تا پس از هر دوره از بازی‌های المپیک، پارالمپیک، آسیایی، جهانی و قاره‌ای، تصمیمات نمایندگان محترم ضمانت اجرایی بیشتری داشته باشد.

شماره مسلسل: ۹۸۸۱

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: ۲۶. مروری بر عملکرد برنامه چهارم توسعه در بخش فرهنگ ۵. تربیت بدنی و ورزش

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه جوانان و تربیت بدنی)

تهیه و تدوین: ابوالفضل خورشیدی

مدیر مطالعه: مهدی ادیبان

ناظران علمی: حسین رضی، مرتضی شکوهی

متقاضی: معاونت پژوهشی

سرپرستار: حسین صدری‌نیا

ویراستار ادبی: نرگس کلاکی

واژه‌های کلیدی:

۱. قانون

۲. برنامه

۳. ورزش قهرمانی

۴. ورزش حرفه‌ای

۵. ورزش مردمی

۶. اهداف کمی

تاریخ انتشار: ۱۳۸۸/۷/۷

۹. قانون مورد نیاز در برنامه پنجم جهت الزام به هماهنگی تمامی دستگاه‌ها و نهادهای مختلفی که در زمینه ورزش فعالیت می‌کنند با سازمان تربیت بدنی به تصویب برسد.

۱۰. تسهیلات بلندمدت دولتی برای جذب بخش خصوصی و تعاونی به ورزش در قانون برنامه پنجم پیش‌بینی شود.

منابع و مآخذ

۱. قانون برنامه دوم، سوم و چهارم توسعه.
۲. سند راهبردی نظام جامع توسعه ورزش کشور.
۳. قوانین بودجه.
۴. گزارش‌های اقتصادی دولت.